HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

10 septembrie 2009 *

În cauza C-457/07,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată în temeiul articolului 228 CE, introdusă la 9 octombrie 2007,

Comisia Comunităților Europene, reprezentată de doamna S. Pardo Quintillán și de domnul P. Guerra e Andrade, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

reclamantă,

împotriva

Republicii Portugheze, reprezentată de domnul L. Inês Fernandes, în calitate de agent, asistat de N. Ruiz și C. Farinhas, advogados,

pârâtă,

* Limba de procedură: portugheza.

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul K. Lenaerts (raportor), președinte de cameră, domnul T. von Danwitz, doamna R. Silva de Lapuerta, domnii E. Juhász și G. Arestis, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,
grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 7 mai 2009,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin cererea introductivă, Comisia Comunităților Europene solicită Curții:

— să constate că, prin neluarea măsurilor necesare pentru a asigura executarea Hotărârii din 10 noiembrie 2005, Comisia/Portugalia (C-432/03, Rec., p. I-9665), Republica Portugheză nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 228 alineatul (1) CE;

— să oblige Republica Portugheză la plata către Comisie a unor penalități cu titlu cominatoriu de 34 542 de euro pe zi de întârziere în executarea Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, începând cu data pronunțării prezentei hotărâri și până la executarea Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior;

— să oblige Republica Portugheză la plata către Comisie a unei sume forfetare de 6 060 de euro, multiplicată cu numărul de zile care s-au scurs între pronunțarea Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, și data la care acest stat membru se va conforma hotărârii menționate sau data pronunțării prezentei hotărâri, și

— să oblige Republica Portugheză la plata cheltuielilor de judecată.

Cadrul juridic

Reglementarea comunitară

2 În temeiul articolului 2 alineatul (1) din Directiva 89/106/CEE din 21 decembrie 1988 privind apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre referitoare la materialele de construcții (JO 1989, L 40, p. 12, Ediție specială, 13/vol. 9, p. 3, denumită în continuare „Directiva 89/106”), statele membre iau toate măsurile necesare pentru a garanta că „produsele pentru construcții”, în sensul Directivei 89/106, pot fi introduse pe piață numai dacă îndeplinesc condițiile de utilizare prevăzute, adică numai dacă au asemenea caracteristici, încât lucrările în care trebuie încorporate, asamblate, utilizate sau instalate vor putea, cu condiția să fi fost corect proiectate și construite, să îndeplinească cerințele esențiale prevăzute la articolul 3 din directiva menționată, în cazul în care aceste lucrări fac obiectul unei reglementări care să conțină astfel de cerințe.

3 Articolul 3 alineatul (1) din Directiva 89/106 prevede că aceste cerințe esențiale sunt enunțate în anexa I la această directivă sub forma unor obiective. Cerințele respective privesc anumite caracteristici ale lucrărilor în materie de rezistență mecanică și de stabilitate, de siguranță în caz de incendiu, de igienă, sănătate și protecția mediului, de siguranța utilizării, de protecție față de zgomote, de economie de energie și de izolare termică.

4 Articolul 4 alineatul (2) din directiva menționată prevede că statele membre consideră că îndeplinesc condițiile de utilizare acele produse care permit lucrărilor pentru care sunt utilizate să îndeplinească aceleași cerințe esențiale, în cazul în care aceste produse poartă marca „CE”, care atestă că sunt conforme cu standardele naționale de transpunere a unor standarde armonizate, cu un agrement tehnic european sau cu specificațiile tehnice naționale care beneficiază de prezumția de conformitate cu aceste cerințe esențiale.

5 Articolul 16 alineatul (1) din aceeași directivă prevede:

„Atunci când, pentru un produs anume, nu există specificații tehnice așa cum sunt ele definite în articolul 4, statul membru de destinație, procedând pe bază de cerere, de la caz la caz, consideră acest produs ca fiind conform cu dispozițiile naționale în vigoare dacă a satisfăcut condițiile de utilizare în urma încercărilor și controalelor efectuate în statul membru de fabricație de către un organism desemnat în conformitate cu metodele în vigoare în statul membru de destinație sau recunoscute ca fiind echivalente de către acesta din urmă.”

6 În temeiul articolului 1 din Decizia nr. 3052/95/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 1995 privind stabilirea procedurii pentru schimbul de informații privind măsurile interne de derogare de la principiul liberei circulații a mărfurilor în cadrul Comunității (JO L 321, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 17, p. 82), statele membre notifică Comisia în legătură cu orice măsură adoptată pentru a împiedica libera circulație sau introducerea pe piață a unui anumit model sau tip de produs, fabricat legal sau comercializat într-un alt stat membru, în cazul în care efectul direct sau indirect al unei astfel de măsuri este o interzicere generală a mărfurilor, un refuz de a permite introducerea pe piață a mărfurilor, modificarea modelului sau tipului de produs în cauză, în vederea introducerii sau menținerii pe piață, sau retragerea mărfurilor de pe

piață. Potrivit articolului 4 alineatul (2) din Decizia nr. 3052/95, această notificare trebuie să fie efectuată în termen de 45 de zile de la data la care s-a luat măsura menționată.

7 În cursul lunii februarie 2004, au fost adoptate mai multe standarde europene privitoare la specificațiile tehnice aplicabile tuburilor din polietilenă PEX.

Reglementarea națională

8 În temeiul articolului 17 din Regulamentul general privind construcția urbană (Regulamento Geral das Edificações Urbanas), adoptat prin Decretul-lege nr. 38/382 din 7 august 1951 (*Diário do Governo*, seria I, nr. 166 din 7 august 1951, denumit în continuare „RGEU"), în versiunea aplicabilă înainte de pronunțarea Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, utilizarea de noi materiale sau procedee de construcție pentru care nu existau specificații oficiale și nici o practică suficientă de utilizare era condiționată de avizul prealabil emis de Laboratório Nacional de Engenharia Civil (Laboratorul Național de Inginerie Civilă, denumit în continuare „LNEC").

9 Potrivit Decretelor Ministerului Lucrărilor Publice din 2 noiembrie 1970 (*Diário do Governo*, seria II, nr. 261 din 10 noiembrie 1970) și din 7 aprilie 1971 (*Diário do Governo*, seria II, nr. 91 din 19 aprilie 1971), numai materialele din plastic omologate de LNEC puteau fi utilizate în rețeaua de distribuție a apei.

10 Directiva 89/106 a fost transpusă în dreptul portughez prin Decretul-lege nr. 113/93 din 10 aprilie 1993 (*Diário da República* I, seria A, nr. 84 din 10 aprilie 1993).

11 Articolul 9 alineatul 2 din Decretul-lege nr. 113/93, astfel cum a fost modificat prin Decretul-lege nr. 139/95 din 14 iunie 1995 (*Diário da República* I, seria A, nr. 136 din 14 iunie 1995), precum și prin Decretul-lege nr. 374/98 din 24 noiembrie 1998 (*Diário da República* I, seria A, nr. 272 din 24 noiembrie 1998), prevedea că, la cererea unui fabricant stabilit într-un stat membru sau a mandatarului său, în cazuri concrete și în lipsa unor specificații tehnice, produsele sunt considerate conforme cu dispozițiile naționale adoptate în conformitate cu Tratatul CE atunci când îndeplinesc condițiile de utilizare în urma testelor și controalelor efectuate de un organism desemnat al statului membru de fabricație în conformitate cu metodele în vigoare în Portugalia sau recunoscute ca fiind echivalente de Instituto Português da Qualidade (Institutul Portughez al Calității).

Hotărârea Comisia/Portugalia și antecedentele sale

12 În cursul anului 2000, Comisia a primit o plângere de la o întreprindere portugheză căreia i s-a refuzat eliberarea autorizației necesare pentru instalarea, într-o clădire, a unor tuburi din polietilenă PEX importate din Italia și din Spania, pentru motivul că aceste tuburi nu fuseseră omologate de LNEC. Atunci când această întreprindere a solicitat LNEC o atestare de echivalență a certificatelor străine de care dispunea, aceasta din urmă a informat-o că cererea sa de atestare a echivalenței certificatului eliberat de Istituto Italiano dei Plastici (denumit în continuare „IIP") trebuia să fie respinsă pentru motivul că IIP nu figura printre organismele membre ale Uniunii Europene pentru autorizarea tehnică în construcție, nici printre alte organisme cu care LNEC încheiase un acord de cooperare.

13 După ce a adresat Republicii Portugheze o scrisoare de punere în întârziere, apoi un aviz motivat, Comisia a introdus o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor în care susținea că, prin faptul că supune, în temeiul articolului 17 din RGEU, tuburile din polietilenă importate din alte state membre unei proceduri de omologare fără a ține seama de certificatele de omologare eliberate de aceste alte state membre și prin faptul că nu a informat Comisia în legătură cu o astfel de măsură, acest stat membru nu își îndeplinise obligațiile care îi reveneau în temeiul articolelor 28 CE și 30 CE, precum și al articolului 1 și al articolului 4 alineatul (2) din Decizia nr. 3052/95.

14 La punctul 33 din Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, Curtea a amintit, mai întâi, că tuburile în cauză nu făceau obiectul nici al unui standard armonizat sau agrement tehnic european, nici al unei specificații tehnice naționale recunoscute la nivel comunitar în sensul articolului 4 alineatul (2) din Directiva 89/106.

15 În continuare, din articolul 6 alineatul (2) din Directiva 89/106, în temeiul căruia statele membre autorizează introducerea pe piață, pe teritoriul lor, a produselor respective dacă acestea respectă dispoziții de drept intern conforme cu tratatul, Curtea a dedus că directiva menționată confirmă că un stat membru nu poate să supună introducerea pe piață, pe teritoriul său, a unui produs pentru construcții care nu face obiectul unor specificații tehnice armonizate sau recunoscute la nivel comunitar decât unor dispoziții naționale conforme cu obligațiile care rezultă din tratat, în special cu principiul liberei circulații a mărfurilor enunțat la articolele 28 CE și 30 CE (Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, punctele 34 și 35).

16 În această privință, Curtea a arătat că cerința unei omologări prealabile a unui produs pentru a atesta caracterul său adecvat pentru o anumită utilizare, la fel ca respingerea, în acest cadru, a unei recunoașteri a echivalenței certificatelor eliberate în alt stat membru, restrâng accesul pe piața statului membru de import și trebuie, așadar, să fie considerate o măsură cu efect echivalent unei restricții cantitative la import în sensul articolului 28 CE (Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, punctul 41).

17 În ceea ce privește problema dacă o măsură precum articolul 17 din RGEU este proporțională prin raportare la obiectivul protecției sănătății și vieții persoanelor pe care urmărește să îl atingă, Curtea a amintit că, dacă un stat membru este liber să supună un produs, care a fost deja atestat în alt stat membru, unei noi proceduri de examinare și de atestare, autoritățile statelor membre sunt totuși obligate să contribuie la o relaxare a controalelor în comerțul intracomunitar. Rezultă de aici că acestea nu au dreptul să impună fără a fi necesar analize tehnice sau chimice ori teste de laborator atunci când aceleași analize și teste au fost deja efectuate în alt stat membru, iar rezultatele acestora sunt la dispoziția acestor autorități sau pot, la cerere, să fie puse la dispoziție (Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, punctul 46).

18 După ce a amintit că respectarea strictă a acestei obligații impune o atitudine activă din partea organismului național sesizat cu o cerere de omologare a unui produs sau de recunoaștere, în acest cadru, a echivalenței unui certificat emis de un organism de omologare al unui alt stat membru, Curtea a considerat că, în speță, LNEC refuzase să recunoască echivalența certificatului eliberat de IIP fără a cere întreprinderii solicitante informațiile care se aflau în posesia acesteia și care i-ar fi permis să evalueze natura certificatului emis de IIP și fără a contacta IIP în scopul de a obține astfel de informații (Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, punctele 47 și 48).

19 În aceste împrejurări, Curtea a concluzionat că, prin faptul că a supus, în temeiul articolului 17 din RGEU, utilizarea produsului în cauză unei proceduri de omologare fără a ține seama, în acest cadru, de un certificat emis de un organism de omologare al unui alt stat membru și fără a cere întreprinderii solicitante sau organismului menționat informațiile necesare, autoritățile portugheze nu își îndepliniseră obligația de cooperare care decurge, în contextul unei cereri de omologare a unui produs importat din alt stat membru, din articolele 28 CE și 30 CE (Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, punctul 49).

20 În ceea ce privește cerințele concrete cărora ar fi supusă omologarea tuburilor în cauză în Portugalia, Curtea a amintit că, pentru ca un regim de autorizare administrativă prealabilă să fie justificat chiar dacă derogă de la libertățile fundamentale, acesta trebuie, în orice caz, să fie întemeiat pe criterii obiective, nediscriminatorii și cunoscute în mod anticipat, astfel încât să circumscrie exercitarea puterii de apreciere a autorităților naționale pentru ca aceasta să nu fie exercitată în mod arbitrar (Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, punctul 50).

21 În speță, Curtea a considerat că articolul 17 din RGEU nu îndeplinea aceste cerințe în măsura în care dispoziția respectivă prevedea numai faptul că utilizarea de materiale noi sau de procedee de construcție pentru care nu existau specificații oficiale și nici o practică suficientă de utilizare era condiționată de avizul prealabil al LNEC (Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, punctul 51).

22 Curtea a concluzionat din aceasta că, prin faptul că a supus tuburile în cauză unei proceduri de omologare precum cea prevăzută la articolul 17 din RGEU, reglementarea portugheză nu respecta principiul proporționalității și era, în consecință, contrară articolelor 28 CE și 30 CE (Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, punctul 52).

23 Având în vedere că deciziile adoptate de autoritățile portugheze în temeiul RGEU, precum și al Decretelor ministeriale din 2 noiembrie 1970 și din 7 aprilie 1971 aveau în mod efectiv ca efect să interzică utilizarea tuburilor respective și trebuiau, așadar, să fie considerate ca intrând sub incidența articolului 1 din Decizia nr. 3052/95, nefiind totuși notificate Comisiei, Curtea a considerat că Republica Portugheză încălcase de asemenea obligațiile care îi reveneau în temeiul acestei decizii (Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, punctele 58 și 60).

24 Prin urmare, Curtea a declarat, în dispozitivul Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, că, prin faptul că, în cadrul unei proceduri de omologare, în temeiul articolului 17 din RGEU, a unor tuburi de polietilenă importate din aceste alte state membre, nu a ținut seama de certificate de omologare eliberate de alte state membre și prin faptul că nu a informat Comisia în legătură cu o astfel de măsură, Republica Portugheză nu își îndeplinise obligațiile care îi reveneau în temeiul articolelor 28 CE și 30 CE, precum și al articolului 1 și al articolului 4 alineatul (2) din Decizia nr. 3052/95.

Antecedentele prezentului litigiu

25 La 10 ianuarie 2006, autoritățile portugheze au informat Comisia în legătură cu adoptarea de către ministrul lucrărilor publice, transporturilor și comunicațiilor, la 23 decembrie 2005, a Decretului nr. 1726/2006 de abrogare a Decretelor din 2 noiembrie 1970 și din 7 aprilie 1971 (*Diário da República*, seria II, nr. 16 din 23 ianuarie 2006).

26 Decretul nr. 1726/2006 prevedea, la punctele 2 și 3, că sistemele de tuburi din plastic pentru distribuția apei destinate consumului uman, supuse unor standarde europene adoptate în Portugalia, trebuiau să fie certificate de organisme desemnate, în sensul că îndeplinesc cerințele esențiale. Potrivit punctului 3 din acest decret, recunoașterea unor certificate de conformitate emise în alt stat membru se efectua în conformitate cu articolul 9 alineatul (2) din Decretul-lege nr. 113/93. În temeiul punctelor 4 și 5 din decretul menționat, în lipsa unor standarde europene adoptate în Portugalia, produsele trebuiau să fie omologate de LNEC, caz în care se putea ține seama, la cererea entității care solicita omologarea și în conformitate cu articolul 9 alineatul 2 din Decretul-lege nr. 113/93, de testele și de controalele efectuate în alt stat membru.

27 Prin scrisoarea de punere în întârziere din 4 iulie 2006, Comisia a comunicat autorităților portugheze că Decretul nr. 1726/2006 nu asigura o executare completă a Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior. În primul rând, având în vedere că un decret este situat în ierarhia normelor la un nivel inferior celui al unui decret-lege, Decretul nr. 1726/2006 nu ar fi abrogat articolul 17 din RGEU, care ar continua să condiționeze utilizarea anumitor materiale de avizul prealabil al LNEC, fără a prevedea luarea în considerare a testelor și a controalelor efectuate în alte state membre. Pe de altă parte, acest decret nu ar fi făcut deloc referire la articolul 17 din RGEU. În al doilea rând, decretul respectiv nu ar fi menționat decât sistemele de canalizare de distribuție a apei supuse standardelor europene, omițând să includă tuburile izolate. În plus, în ceea ce privește procedura de omologare a sistemelor de canalizare nesupuse standardelor europene, Decretul nr. 1726/2006 ar fi prevăzut că testele sau controalele realizate în alt stat membru puteau să fie luate în considerare, fără să fie impusă vreo obligație în această privință. În al treilea rând, autoritățile portugheze nu ar fi comunicat măsurile luate cu privire la agenții economici afectați de legislația națională pe care Curtea a considerat-o contrară articolelor 28 CE și 30 CE.

28 La 18 octombrie 2006, considerând că obiecțiile formulate în scrisoarea de punere în întârziere rămâneau valabile, Comisia a adresat Republicii Portugheze un aviz motivat prin care o invita pe aceasta din urmă să ia măsurile necesare pentru a asigura executarea Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, cel mai târziu la 18 decembrie 2006.

29 Prin scrisoarea din 12 ianuarie 2007, Republica Portugheză a răspuns avizului motivat menționat, informând Comisia că, între timp, clarificase dispozițiile aplicabile.

30 Mai întâi, Decretul nr. 1726/2006 ar fi fost abrogat prin Decretul ministrului lucrărilor publice, transporturilor și comunicațiilor nr. 19563/2006 din 4 septembrie 2006 (*Diário da República*, seria II, nr. 185 din 25 septembrie 2006), care s-ar referi nu numai la omologarea sistemelor de tuburi, ci și la tuburi și accesorii, iar în același timp ar face în mod clar referire la articolul 17 din RGEU și ar prevedea expres obligația de a lua în considerare testele și controalele efectuate în alte state membre.

31 În continuare, Decretul-lege nr. 4/2007 din 8 ianuarie 2007 (*Diário da República*, seria I, nr. 5 din 8 ianuarie 2007) ar fi modificat articolul 9 din Decretul-lege nr. 113/93, astfel încât să fie asigurată recunoașterea reciprocă între statele membre a certificatelor de conformitate, a testelor și a controalelor, în special în vederea procedurilor de omologare.

32 În ceea ce privește articolul 17 din RGEU, autoritățile portugheze au explicat că această dispoziție trebuia, în orice caz, să fie interpretată în conformitate cu Decretul nr. 19563/2006 și cu principiul recunoașterii reciproce consacrat la articolul 9 alineatul 2 din Decretul-lege nr. 113/93, care ar garanta deplin cooperarea între organismele naționale. Autoritățile menționate au adăugat că, după efectuarea cercetărilor necesare, nu fusese identificat niciun caz de aplicare necorespunzătoare a articolului 17 din RGEU de către LNEC. În sfârșit, în măsura în care, de la adoptarea standardelor europene în cursul lunii februarie 2004, necesitatea de a omologa tuburi și accesorii din polietilenă a devenit excepțională, LNEC ar fi anulat toate documentele de omologare privitoare la sisteme de tuburi din plastic care făceau obiectul unor astfel de standarde.

33 Prin scrisoarea din 17 august 2007, autoritățile portugheze au informat Comisia în legătură cu adoptarea Decretului-lege nr. 290/2007 din aceeași zi (*Diário da República*,

seria I, nr. 128 din 17 august 2007), intrat în vigoare la 18 august 2007, care a modificat articolul 17 din RGEU prin adăugarea unui alineat, potrivit căruia omologarea de către LNEC trebuie să ia în considerare testele și controalele efectuate în alt stat membru.

34 Considerând că răspunsul autorităților portugheze la avizul motivat nu este satisfăcător, Comisia a introdus prezenta acțiune.

Evoluția cauzei în cursul procedurii derulate în fața Curții

35 În cursul lunii martie 2008, Republica Portugheză a informat Curtea în legătură cu adoptarea Decretului-lege nr. 50/2008 din 19 martie 2008 (*Diário da República*, seria I, nr. 56 din 19 martie 2008), intrat în vigoare la 20 martie 2008, care a modificat articolul 17 din RGEU după cum urmează:

„1. Clădirile trebuie să fie construite și renovate în așa fel încât să se garanteze că îndeplinesc cerințele esențiale de rezistență mecanică și de stabilitate, de siguranță a utilizării și în caz de incendiu, de igienă, sănătate și protecție a mediului, de protecție față de zgomote, de economie de energie și de izolare termică și alte cerințe stabilite în prezentul regulament sau printr-o normă legislativă specifică, în special de funcționalitate, de durabilitate și altele.

2. Calitatea, natura și modul de valorificare a materialelor utilizate în construcția de clădiri noi și în renovări trebuie să respecte normele de construcție și reglementarea aplicabilă, garantându-se că aceste clădiri îndeplinesc condițiile și cerințele menționate la alineatul 1 în conformitate cu specificațiile tehnice ale proiectului de execuție.

3. Utilizarea unor produse pentru construcții în clădiri noi sau în renovări este condiționată, în temeiul legislației aplicabile, de marcajul «CE» corespunzător sau, în lipsa marcajului, cu excepția recunoașterii reciproce, de certificarea conformității lor cu specificațiile tehnice în vigoare în Portugalia.

4. Certificarea conformității cu specificațiile tehnice în vigoare în Portugalia poate să fie solicitată de orice persoană interesată, iar, în acest sens, trebuie să se țină seama întotdeauna de certificatele de conformitate cu specificațiile tehnice care sunt în vigoare în orice stat membru al Uniunii Europene, în Turcia sau într-un stat semnatar al Acordului privind Spațiul Economic European, precum și de rezultatele pozitive ale verificărilor și testelor efectuate în statul de fabricație, în condițiile prevăzute la articolul 9 alineatul 2 din Decretul-lege nr. 113/93 din 10 aprilie 1993.

5. În cazurile în care produsele pentru construcții nu îndeplinesc niciuna dintre condițiile prevăzute la alineatul 3 și atât timp cât utilizarea lor în clădiri noi sau în renovări poate să implice un risc pentru îndeplinirea cerințelor esențiale indicate la alineatul 1, această utilizare este condiționată de omologarea de către [LNEC], cu excepția cazului în care produsele respective posedă certificate de conformitate emise de un organism desemnat de un stat membru al Uniunii Europene, în Turcia sau într-un stat semnatar al Acordului privind Spațiul Economic European care atestă în mod suficient că sunt îndeplinite cerințele menționate.

6. Omologarea prevăzută la punctul precedent poate să fie solicitată de orice persoană interesată, iar [LNEC] trebuie să ia întotdeauna în considerare, în condițiile prevăzute la articolul 9 alineatul 2 din Decretul-lege nr. 113/93 din 10 aprilie 1993, certificatele de conformitate emise și testele și verificările efectuate de un organism desemnat într-un stat membru al Uniunii Europene, în Turcia sau într-un stat semnatar al Acordului privind Spațiul Economic European, și să coopereze cu aceste organisme pentru obținerea și analiza rezultatelor acestora.

7. Necesitatea de a reface unul dintre testele, respectiv una dintre verificările menționate la alineatele 4 și 6 trebuie să fie motivată corespunzător de [LNEC].

8. Omologările sunt acordate atât timp cât se constată îndeplinirea condițiilor enunțate în anexa I la Decretul-lege nr. 113/93 din 10 aprilie 1993."

36 În cadrul ședinței, Comisia a precizat în fața Curții că, în opinia sa, decretul-lege menționat asigura, începând cu data intrării sale în vigoare, executarea completă a Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior.

37 În consecință, Comisia a renunțat la cererea de stabilire a unor penalități cu titlu cominatoriu. Cu toate acestea, și-a menținut cererea de plată a unei sume forfetare.

Cu privire la acțiune

38 Chiar dacă articolul 228 CE nu precizează care este termenul în care trebuie executată o hotărâre a Curții de constatare a neîndeplinirii obligațiilor, dintr-o jurisprudență constantă rezultă că interesul legat de o aplicare imediată și uniformă a dreptului comunitar impune ca această executare să fie începută imediat și să se realizeze în cel mai scurt termen posibil (a se vedea în special Hotărârea din 9 decembrie 2008, Comisia/Franța, C-121/07, Rep., p. I-9159, punctul 21 și jurisprudența citată).

39 Pe de altă parte, data de referință pentru a aprecia existența unei neîndepliniri a obligațiilor în temeiul articolului 228 CE este data expirării termenului stabilit în avizul

motivat emis în temeiul acestei dispoziții (a se vedea în special Hotărârea din 4 iunie 2009, Comisia/Grecia, C-109/08, Rep., p. I-4657, punctul 15 și jurisprudența citată).

40 Prin urmare, trebuie să se examineze dacă, astfel cum susține Comisia, la data la care expirase termenul de două luni acordat în avizul motivat, și anume la 18 decembrie 2006, Republica Portugheză nu asigurase încă executarea Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior.

41 Astfel, Comisia consideră că, până la adoptarea Decretului-lege nr. 50/2008, Republica Portugheză nu luase măsurile necesare pentru punerea în aplicare a Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior.

42 În acest cadru, Comisia invocă primul motiv, potrivit căruia, înainte de această dată, dispozițiile articolului 17 din RGEU coroborate cu cele ale articolului 9 alineatul 2 din Decretul-lege nr. 113/93 nu eliminau obstacolul în calea liberei circulații a mărfurilor pe care îl constituia cerința omologării produselor pentru care nu existau specificații tehnice. Comisia invocă de asemenea patru motive mai precise, referitoare la compatibilitatea reglementării portugheze cu cerințele care decurg din Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior.

Cu privire la motivul întemeiat pe obstacolul în calea liberei circulații a mărfurilor pe care l-ar constitui procedura de omologare prevăzută la articolul 17 din RGEU și la articolul 9 alineatul 2 din Decretul-lege nr. 113/93

43 În primul rând, Comisia susține că, înainte de adoptarea Decretului-lege nr. 50/2008, cerința omologării prevăzută de dispozițiile articolului 17 din RGEU coroborate cu cele ale articolului 9 alineatul 2 din Decretul-lege nr. 113/93 pentru produsele care nu fac obiectul unor specificații tehnice constituia o măsură cu efect echivalent unei restricții cantitative la import în sensul articolului 28 CE.

44 În răspuns la motivul menționat, Republica Portugheză arată că, în Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, Curtea nu a pus în discuție faptul că, în ceea ce privește produsele pentru care nu există nici specificații tehnice, nici recunoaștere reciprocă a certificatelor, un stat membru prevede un regim de omologare precum cel care rezultă de la articolul 17 din RGEU. Astfel, dacă nu ar prevedea un astfel de regim, acest stat membru nu ar respecta obligația, impusă de Directiva 89/106, de a asigura că sunt utilizate numai produse pentru construcții care sunt corespunzătoare întrebuințării căreia sunt destinate.

45 În această privință, trebuie să se amintească faptul că, desigur, în Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, Curtea a considerat că refuzul unui organism de omologare de a recunoaște, în cadrul unei proceduri de omologare precum cea care rezultă din articolul 17 din RGEU, echivalența unui certificat eliberat de un organism de omologare din alt stat membru, constituie o restricție privind libera circulație a mărfurilor. Cu toate acestea, la punctele 49-52 din această hotărâre, după ce a examinat dacă o astfel de măsură putea să fie justificată pentru motive de interes general, Curtea nu a constatat o neîndeplinire a obligațiilor care decurg din articolele 28 CE și 30 CE decât în măsura în care, pe de o parte, autoritățile portugheze, în aplicarea procedurii de omologare în cauză, nu ținuseră seama de certificate eliberate de alte state membre și nici nu ceruseră întreprinderii solicitante sau celuilalt organism menționat informațiile necesare și în măsura în care, pe de altă parte, procedura de omologare menționată, astfel cum este prevăzută de reglementarea portugheză, nu se întemeia pe criterii obiective, nediscriminatorii și cunoscute în mod anticipat.

46 Prin urmare, nu rezultă în niciun caz din hotărârea menționată că, pentru simplul fapt că un stat membru prevede o procedură de omologare a produselor pentru care nu există nici specificații tehnice, nici recunoașterea reciprocă a certificatelor de conformitate, acesta nu ar respecta obligațiile care îi revin în temeiul dreptului comunitar.

47 Or, atât timp cât procedura prevăzută la articolul 228 alineatul (2) CE trebuie să fie considerată o procedură judiciară specială de executare a hotărârilor Curții, cu alte cuvinte o cale de executare (Hotărârea din 12 iulie 2005, Comisia/Franța, C-304/02, Rec., p. I-6263, punctul 92), în cadrul acesteia nu pot fi analizate decât neîndepliniri ale

obligațiilor care îi revin statului membru în temeiul tratatului, pe care Curtea, în virtutea articolului 226 CE, le-a considerat fondate.

48 Prin urmare, se impune respingerea primului motiv ca inadmisibil.

Cu privire la motivul întemeiat pe limitarea la fabricant, precum și la mandatarul acestuia a dreptului de a solicita recunoașterea certificatelor emise în alte state membre

Argumentele părților

49 Prin intermediul celui de al doilea motiv, Comisia reproșează faptul că, în lipsa unor specificații tehnice, numai fabricantul produsului în cauză sau mandatarul acestuia poate solicita recunoașterea certificatelor emise de organisme de omologare stabilite în alte state membre, ceea ce ar implica faptul că orice alt operator economic care intenționează să beneficieze de dispozițiile articolului 28 CE ar fi obligat să solicite omologarea produsului menționat.

50 Potrivit Republicii Portugheze, acest motiv trebuie să fie considerat inadmisibil întrucât norma respectivă figura deja în versiunea inițială a articolului 9 din Decretul-lege nr. 113/93, iar, înainte de introducerea prezentei acțiuni, Comisia nu a invocat niciodată o obiecție în ceea ce privește faptul că revenea fabricantului sau mandatarului său sarcina de a solicita un certificat de conformitate pentru produse pentru care nu existau specificații tehnice.

51 Pe fond, Republica Portugheză relevă că, prin limitarea posibilității de a formula o cerere de eliberare a unui certificat de conformitate la fabricant sau la mandatarul acestuia, reglementarea națională nu face decât să plaseze pe picior de egalitate regimul

certificării conformității CE a produselor aflate sub incidența specificațiilor tehnice, care, potrivit Directivei 89/106 și dispozițiilor portugheze de punere în aplicare a acesteia din urmă, nu prevede decât intervenția acestor persoane interesate, pe de o parte, și regimul certificării conformității cu dispozițiile naționale în cazul inexistenței unor specificații tehnice, pe de altă parte. În orice caz, această limitare a dreptului de a solicita recunoașterea unor certificate de omologare ar fi fost înlăturată în urma modificării Decretului-lege nr. 113/93 prin Decretul-lege nr. 50/2008.

Aprecierea Curții

52 Având în vedere argumentația dezvoltată de Republica Portugheză în ceea ce privește inadmisibilitatea celui de al doilea motiv, este necesar să se precizeze principiile în lumina cărora trebuie să se examineze motivele enunțate de Comisie într-o acțiune introdusă în temeiul articolului 228 alineatul (2) CE.

53 Potrivit acestei dispoziții, în cazul în care Curtea a recunoscut că un stat membru nu și-a îndeplinit una dintre obligațiile care îi revin în temeiul tratatului, iar, ulterior, Comisia consideră că acest stat nu a luat măsurile pe care le impune executarea hotărârii Curții de constatare a neîndeplinirii obligațiilor, Comisia emite, după ce a dat statului membru în cauză posibilitatea de a-și prezenta observațiile, un aviz motivat cu precizarea punctelor asupra cărora acest stat membru nu s-a conformat hotărârii respective. În cazul în care statul membru menționat nu a luat măsurile pe care le impune executarea hotărârii respective în termenul stabilit de Comisie, aceasta poate sesiza Curtea.

54 Prin urmare, chiar dacă, astfel cum s-a amintit la punctul 47 din prezenta hotărâre, procedura prevăzută la articolul 228 alineatul (2) CE trebuie să fie considerată o procedură judiciară specială de executare a hotărârilor Curții, această procedură, la fel ca aceea prevăzută la articolul 226 CE, presupune respectarea unei proceduri precontencioase.

55 În această privință, rezultă dintr-o jurisprudență constantă că, în cadrul unei acțiuni introduse în temeiul articolului 226 CE, scrisoarea de punere în întârziere adresată de Comisie statului membru și, ulterior, avizul motivat emis de instituția menționată delimitează obiectul litigiului care, din acel moment, nu mai poate fi extins. Astfel, posibilitatea statului membru în cauză de a-și prezenta observațiile reprezintă, chiar dacă acesta consideră că nu trebuie să o utilizeze, o garanție esențială urmărită de tratat, iar respectarea sa constituie un aspect esențial al regularității procedurii de constatare a neîndeplinirii obligațiilor de către un stat membru. În consecință, avizul motivat și acțiunea Comisiei trebuie să se întemeieze pe aceleași obiecții precum cele din scrisoarea de punere în întârziere care declanșează procedura precontencioasă (a se vedea în special Hotărârea din 14 iunie 2007, Comisia/Belgia, C-422/05, Rep., p. I-4749, punctul 25, și Hotărârea din 18 decembrie 2007, Comisia/Spania, C-186/06, Rep., p. I-12093, punctul 15).

56 Aceeași este situația în cazul acțiunii introduse în temeiul articolului 228 alineatul (2) CE, al cărei obiect este circumscris de procedura precontencioasă prevăzută la această dispoziție, în sensul că, în cererea introductivă, Comisia nu poate să extindă obiectul litigiului prin invocarea unor motive noi față de cele enunțate în avizul motivat prin care Comisia a precizat punctele în privința cărora statul membru în cauză nu s-a conformat hotărârii Curții de constatare a neîndeplinirii obligațiilor (a se vedea în acest sens Hotărârea 14 martie 2006, Comisia/Franța, C-177/04, Rec., p. I-2461, punctele 37-39).

57 Este adevărat că cerința conform căreia obiectul acțiunilor introduse în temeiul articolului 226 CE și al articolului 228 alineatul (2) CE este circumscris de procedura precontencioasă prevăzută la aceste dispoziții nu poate să impună în orice situație o coincidență perfectă între enunțarea obiecțiilor cuprinse în scrisoarea de punere în întârziere, dispozitivul avizului motivat și concluziile acțiunii, atât timp cât obiectul litigiului nu a fost extins sau modificat (a se vedea în special, în ceea ce privește aplicarea articolului 226 CE, Hotărârea din 7 iulie 2005, Comisia/Austria, C-147/03, Rec., p. I-5969, punctul 24, și Hotărârea din 8 decembrie 2005, Comisia/Luxemburg, C-33/04, Rec., p. I-10629, punctul 37, precum și, în ceea ce privește aplicarea articolului 228 alineatul (2) CE, Hotărârea din 14 martie 2006, Comisia/Franța, citată anterior, punctul 37).

58 Astfel, Curtea a considerat că, în cazul în care a intervenit o schimbare legislativă în cursul procedurii precontencioase, acțiunea poate privi dispoziții naționale care nu sunt identice cu cele menționate în avizul motivat (a se vedea în special Hotărârea din

1 februarie 2005, Comisia/Austria, C-203/03, Rec., p. I-935, punctul 29, și Hotărârea din 14 martie 2006, Comisia/Franța, citată anterior, punctul 38). Aceasta este în special situația în cazul în care, ulterior avizului motivat, un stat membru aduce modificări dispozițiilor naționale care fac obiectul avizului motivat în scopul de a înlătura obiecțiile privitoare la neexecutarea hotărârii de constatare a neîndeplinirii obligațiilor.

59 Cu toate acestea, în cadrul unei acțiuni introduse în temeiul articolului 228 alineatul (2) CE, Comisia nu poate să critice dispoziții naționale care, deși erau deja aplicabile în cursul procedurii precontencioase, nu erau totuși vizate de aceasta, în mod explicit sau, atunci când există un raport direct între aceste dispoziții și aspectele reglementării naționale criticate în avizul motivat, în mod implicit.

60 Astfel, atât timp cât Comisia este obligată, în avizul motivat emis în temeiul articolului 228 alineatul (2) CE, să precizeze punctele în privința cărora statul membru în cauză nu s-a conformat hotărârii Curții de constatare a neîndeplinirii obligațiilor, obiectul litigiului nu poate fi extins la obligații nemenționate în avizul motivat, în caz contrar rezultând o încălcare a normelor fundamentale care garantează regularitatea procedurii.

61 În speță, trebuie să se constate că, deși, desigur, Comisia a indicat, în scrisoarea de punere în întârziere, precum și în avizul motivat aferente prezentei cauze, că, în opinia sa, modificările pe care Republica Portugheză le adusese reglementării sale nu asigurau o executare completă a Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, ea nu a criticat, în schimb, nici în această scrisoare de punere în întârziere, nici în acest aviz motivat, norma potrivit căreia dreptul de a solicita recunoașterea certificatelor de conformitate nu putea să fie exercitat decât de fabricantul produsului sau de mandatarul acestuia.

62 Or, astfel cum a arătat Republica Portugheză, la expirarea termenului stabilit în avizul motivat, această normă figura, în ceea ce privește produsele pentru construcții pentru care nu există specificații tehnice, la articolul 9 alineatul 2 din Decretul-lege nr. 113/93, ceea ce implică faptul că se aplica nu numai în cursul procedurii precontencioase referitoare la prezenta cauză, ci și în cursul celei care a determinat pronunțarea Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, fără să fi făcut obiectul uneia sau al alteia dintre aceste proceduri.

63 Contrar celor susținute de Comisie, motivul întemeiat pe norma menționată nu poate fi apreciat ca fiind admisibil pentru considerentul că ar corespunde, în realitate, criticii formulate de Curte în Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, cu privire la reglementarea portugheză în sensul că aceasta constituia o restricție privind libera circulație a mărfurilor cu care se confrunta orice operator economic care intenționa să utilizeze produsele în cauză în Portugalia.

64 În această privință, se impune să se precizeze că, în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, Curtea nu era sesizată cu problema limitării, la articolul 9 alineatul 2 din Decretul-lege nr. 113/93, a dreptului de a solicita recunoașterea certificatelor emise în alte state membre.

65 În plus, atunci când, în cursul procedurii precontencioase care a determinat prezenta cauză, Comisia a precizat punctele asupra cărora Republica Portugheză nu s-a conformat hotărârii menționate, ea nu a abordat eventuala incompatibilitate a reglementării portugheze cu articolele 28 CE și 30 CE, rezultată din faptul că aceasta impunea, în ceea ce privește produsele pentru construcții care nu fac obiectul unor specificații tehnice, formularea unei cereri de recunoaștere a certificatelor emise în alte state membre fie de către fabricantul produsului în cauză, fie de către mandatarul acestuia.

66 În aceste împrejurări, criticând acest aspect al reglementării portugheze în cadrul acțiunii sale, Comisia nu s-a limitat, așadar, la punctele în privința cărora, având în vedere Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior și potrivit avizului motivat, Republica Portugheză nu se conformase acestei hotărâri.

67 Astfel, la fel ca procedura precontencioasă prevăzută la articolul 226 CE, cea prevăzută la articolul 228 alineatul (2) CE are ca obiectiv să dea statului membru în cauză ocazia de a se conforma obligațiilor sale izvorâte din dreptul comunitar sau de a face uz în mod eficient de mijloacele de apărare împotriva motivelor formulate de Comisie cu privire la existența neîndeplinirii obligațiilor (a se vedea în special, prin analogie, Hotărârea din 23 aprilie 2009, Comisia/Grecia, C-331/07, punctul 26).

68 Avizul motivat și acțiunea prevăzute la articolul 228 alineatul (2) CE trebuie, așadar, să prezinte motivele în mod coerent și precis, pentru a permite statului membru și Curții să determine cât mai exact stadiul executării hotărârii de constatare a neîndeplinirii obligațiilor, condiție necesară pentru ca statul respectiv să poată face uz în mod eficient de mijloacele sale de apărare, iar Curtea să poată verifica existența respectivei neîndepliniri a obligațiilor (a se vedea, prin analogie, Hotărârea din 1 februarie 2007, Comisia/Regatul Unit, C-199/04, Rep., p. I-1221, punctul 21).

69 Prin urmare, acest al doilea motiv trebuie să fie considerat inadmisibil.

Cu privire la motivul întemeiat pe lipsa unei precizări legate de criteriile care trebuie să fie luate în considerare în cadrul unei omologări de produse pentru care nu există specificații tehnice

Argumentele părților

70 Prin intermediul celui de al treilea motiv, Comisia apreciază că reglementarea portugheză a rămas neconformă cu principiul proporționalității în măsura în care nu a specificat criteriile care trebuie să fie luate în considerare în vederea unei omologări de produse pentru care nu există specificații tehnice. Astfel, chiar și în versiunea modificată prin Decretul-lege nr. 290/2007, articolul 17 alineatul 2 din RGEU s-ar fi limitat să indice că omologările trebuie să ia în considerare testele și controalele efectuate în alte state membre, fără a preciza niciunul dintre criteriile care trebuie să fie respectate.

71 În plus, pe baza textului articolului 17 din RGEU, astfel cum rezulta din această modificare, ar fi fost imposibil să se identifice organismul competent pentru a efectua o astfel de omologare, în măsura în care această versiune modificată nu mai conținea o referință la avizul prealabil al LNEC.

72 Potrivit Republicii Portugheze, acest motiv este inadmisibil întrucât nu a fost evocat nici în cadrul cauzei care se află la originea Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, nici în cursul procedurii precontencioase referitoare la prezenta cauză.

73 În orice caz, Republica Portugheză susține că atât Decretul nr. 1726/2006, cât și Decretul nr. 19563/2006 au asigurat executarea Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, în măsura în care, în cadrul unei proceduri de omologare de produse pentru care nu există specificații tehnice, organismul național competent trebuie să ia în considerare testele și controalele efectuate într-un stat membru. Pentru tuburi din polietilenă, de la adoptarea unor standarde europene, numai în cazuri excepționale, în care aceste tuburi nu respectă standardele menționate, s-ar impune să se certifice, în cadrul unei proceduri de omologare, că acestea sunt sigure și corespunzătoare utilizării

căreia sunt destinate. Această examinare s-ar efectua în lumina cerințelor esențiale enunțate în anexa I la Directiva 89/106 și puse în aplicare în Portugalia în anexa I la Decretul-lege nr. 113/93, în cazuri excepționale, pentru care ar fi dificil să se precizeze criterii de omologare în afara acestor cerințe esențiale. În această privință, modificarea adusă punctului 8 al articolului 17 din RGEU prin Decretul-lege nr. 50/2008 ar fi avut, așadar, ca unic efect să clarifice faptul că procedura de omologare se derulează în lumina cerințelor esențiale menționate.

74 Republica Portugheză arată că, în ceea ce privește lipsa desemnării organismului competent în vederea omologării produselor pentru construcții pentru care nu există specificații tehnice, chiar dacă, la un moment dat, articolul 17 din RGEU nu mai desemna expres LNEC ca fiind organismul competent, competențele organismului menționat ar fi rezultat, fără echivoc, din ansamblul reglementării naționale.

Aprecierea Curții

75 În ceea ce privește, pe de o parte, motivul întemeiat pe lipsa unei precizări legate de criteriile care trebuie să fie luate în considerare în cadrul unei omologări efectuate de LNEC în virtutea articolului 17 din RGEU, trebuie să se constate că acest motiv nu a fost menționat de Comisie nici în scrisoarea de punere în întârziere, nici în avizul motivat aferente prezentei cauze, care, în ceea ce privește această procedură de omologare, se limitau la a reproșa Republicii Portugheze că a adus modificări cadrului legislativ prin adoptarea unui decret, și anume Decretul nr. 1726/2006, în loc să fi modificat chiar articolul 17 din RGEU, precum și, în ceea ce privește decretul menționat, că a adoptat un text care, în primul rând, nu făcea nicio referire la articolul 17 menționat, în al doilea rând, omitea să se refere la tuburile izolate, iar, în al treilea rând, nu prevedea o obligație de a lua în considerare certificate emise în alte state membre.

76 Atunci când, ulterior, în cadrul acțiunii, Comisia a continuat să critice procedura de omologare prevăzută la articolul 17 din RGEU, aceasta nu a mai reluat criticile exprimate în cursul procedurii precontencioase, ci numai obiecția întemeiată pe lipsa

unei precizări legate de criteriile care trebuie să fie luate în considerare în cadrul acestei proceduri de omologare, ceea ce nu a făcut, așadar, obiectul procedurii precontencioase.

77 Or, Comisia nu poate, fără a extinde obiectul litigiului și, prin urmare, fără a încălca dreptul la apărare, să invoce pentru prima dată în stadiul cererii introductive un motiv pe care nu l-a invocat în cadrul procedurii precontencioase.

78 Motivul întemeiat de Comisie pe lipsa unei precizări legate de criteriile care trebuie să fie luate în considerare în cadrul procedurii de omologare prevăzute la articolul 17 din RGEU nu poate fi apreciat ca fiind admisibil nici pentru simplul fapt că ar corespunde criticii formulate de Curte, la punctul 50 din Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, cu privire la lipsa unor criterii obiective, nediscriminatorii și cunoscute în mod anticipat, aplicabile tuburilor în cauză în cadrul acestei proceduri de omologare.

79 Astfel, atunci când, în cursul procedurii precontencioase care a determinat prezenta cauză, Comisia a precizat punctele în privința cărora Republica Portugheză nu se conformase hotărârii menționate, ea nu a abordat eventuala încălcare a articolelor 28 CE și 30 CE care rezultă din faptul că reglementarea portugheză, chiar în urma modificărilor aduse între timp acesteia din urmă, nu preciza încă în mod suficient criteriile care trebuie să fie luate în considerare în cadrul procedurii de omologare menționate.

80 Pe de altă parte, nici în scrisoarea de punere în întârziere, nici în avizul motivat, Comisia nu a examinat dispozițiile Decretului-lege nr. 113/93 la care se referă atât Decretul nr. 1726/2006, cât și Decretul nr. 19563/2006 în ceea ce privește modalitățile de luare în considerare de către LNEC, în cadrul unei proceduri de omologare a unor tuburi, a testelor și a controalelor efectuate în alte state membre.

81 În măsura în care, în cadrul criticii acestui aspect al reglementării portugheze în cuprinsul acțiunii, Comisia nu s-a limitat la punctele în privința cărora, potrivit avizului motivat, Republica Portugheză nu s-a conformat Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, acest motiv trebuie să fie, așadar, considerat inadmisibil.

82 Pe de altă parte, în ceea ce privește lipsa unei precizări în cuprinsul articolului 17 din RGEU, astfel cum a fost modificat prin Decretul-lege nr. 290/2007, legate de organismul competent pentru a proceda la omologarea de produse pentru care nu există specificații tehnice, trebuie să se arate că, deși Comisia nu s-a referit nici la aceasta în cursul procedurii precontencioase, această împrejurare se explică prin faptul că obiecția respectivă a Comisiei privește o dispoziție introdusă de autoritățile portugheze în scopul de a răspunde reproșurilor exprimate de această instituție în cursul procedurii precontencioase.

83 Cu toate acestea, astfel cum susține Republica Portugheză, motivul menționat nu este întemeiat atât timp cât, chiar și după adoptarea Decretului-lege nr. 290/2007, articolul 17 din RGEU trebuia să fie coroborat cu alte dispoziții naționale pertinente, precum cele care definesc atribuțiile încredințate LNEC, în special articolul 3 alineatul 2 litera (d) din Decretul-lege nr. 304/2007 din 24 august 2007 (*Diário da República*, seria I, nr. 163 din 24 august 2007), din care rezultă că LNEC reprezintă organismul competent.

84 Prin urmare, se impune ca al treilea motiv să fie respins în parte ca inadmisibil și în parte ca nefondat.

Cu privire la motivul întemeiat pe aplicarea unor criterii discriminatorii în cadrul recunoașterii unor certificate emise în alte state membre

Argumentele părților

85 Prin intermediul celui de al patrulea motiv, Comisia critică faptul că articolul 9 alineatul 2 din Decretul-lege nr. 113/93 condiționa recunoașterea, în Portugalia, a unor certificate emise în alte state membre de criterii denumite „de triplă naționalitate", potrivit cărora testele și controalele pertinente trebuiau să fie efectuate în statul de fabricație potrivit metodelor în vigoare în Portugalia sau recunoscute ca echivalente de un organism public portughez și în cadrul sistemului de calitate portughez. Potrivit Comisiei, rezulta că, în mod contrar celor impuse de Curte la punctele 50 și 51 din Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, deciziile de recunoaștere a certificatelor menționate nu erau luate pe baza unor criterii obiective și nediscriminatorii.

86 Potrivit Republicii Portugheze, acest motiv nu este admisibil în măsura în care criteriile denumite „de triplă naționalitate" figurau deja în versiunea inițială a articolului 9 alineatul 2 din Decretul-lege nr. 113/93, iar Comisia nu a formulat niciodată nici cea mai mică obiecție în această privință, nici în cursul procedurii precontencioase de la originea prezentei cauze, nici în cadrul procedurii precontencioase de la originea cauzei în care s-a pronunțat Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, sau al procedurii derulate la Curte în această din urmă cauză.

87 În orice caz, norma potrivit căreia, în lipsa unor specificații tehnice, organismul portughez competent nu recunoștea testele și controalele efectuate în alte state membre decât dacă erau efectuate potrivit metodelor în vigoare în Portugalia sau considerate echivalente cu acestea de organismul menționat nu ar fi constituit decât o transpunere a articolului 16 alineatul (1) din Directiva 89/106 destinată să garanteze siguranța produselor pentru construcții pentru care nu existau specificații tehnice. Faptul că această normă se aplica procedurilor de omologare introduse în temeiul articolului 17 din RGEU ar fi urmărit chiar să faciliteze luarea în considerare a unor teste și controale efectuate în alt stat membru.

Aprecierea Curții

88 Trebuie să se constate că, în speță, Comisia nu a criticat nici în scrisoarea de punere în întârziere, nici în avizul motivat faptul că această reglementare supunea declarația de conformitate a unor produse provenite din alte state membre și pentru care nu existau specificații tehnice, la fel ca recunoașterea unor certificate de conformitate eliberate în alte state membre pentru astfel de produse, cerinței ca aceste produse să fi îndeplinit condițiile de utilizare în urma controalelor efectuate de un organism desemnat, cu sediul în statul membru de fabricație, în conformitate cu metodele în vigoare în Portugalia sau recunoscute ca fiind echivalente de Instituto Português da Qualidade.

89 Or, după cum a arătat Republica Portugheză, la data expirării termenului stabilit în avizul motivat, această cerință era menționată, în ceea ce privește produsele pentru construcții pentru care nu existau specificații tehnice, la articolul 9 alineatul 2 din Decretul-lege nr. 113/93, care urmărea să transpună în dreptul portughez articolul 16 alineatul (1) din Directiva 89/106. Cu toate că era aplicabilă nu numai în cursul procedurii precontencioase de la originea prezentei cauze, ci și în cursul celei care a determinat pronunțarea Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, această cerință nu a fost totuși menționată de niciuna dintre aceste proceduri. Această din urmă hotărâre nu analizează sub niciun aspect incompatibilitatea cu articolele 28 CE și 30 CE a Decretului-lege nr. 113/93, în special a articolului 9 alineatul 2 din acesta.

90 În aceste împrejurări, motivul întemeiat de Comisie pe criteriile pe care trebuiau să le îndeplinească testele și controalele efectuate în alte state membre nu poate să fie considerat admisibil pentru argumentul că ar corespunde, în realitate, criticii formulate de Curte, la punctul 51 din Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, cu privire la lipsa unor criterii obiective, nediscriminatorii și cunoscute în mod anticipat, aplicabile tuburilor în cauză în cadrul procedurii de omologare prevăzute la articolul 17 din RGEU.

91 Având în vedere că, în cuprinsul acțiunii, criticile exprimate de Comisie cu privire la condițiile de recunoaștere prevăzute la articolul 9 alineatul 2 din Decretul-lege nr. 113/93 nu s-au limitat la punctele în privința cărora Curtea a recunoscut, în

Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, că Republica Portugheză nu își îndeplinise obligațiile care îi reveneau în temeiul tratatului, acest al patrulea motiv trebuie să fie de asemenea respins ca inadmisibil.

Cu privire la motivul întemeiat pe lipsa adoptării de măsuri cu privire la operatori economici afectați de legislația națională în cauză

Argumentele părților

92 Prin intermediul celui de al cincilea motiv, Comisia consideră că Republica Portugheză nu a executat Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, în măsura în care a omis să adopte măsuri cu privire la agenții economici afectați de legislația națională în cauză. Astfel, în pofida faptelor constatate de Curte la punctul 48 din Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, Republica Portugheză s-ar fi limitat să afirme că nu a fost înregistrat niciun caz în care omologarea unor tuburi să fi fost refuzată în temeiul unor dispoziții neconforme cu articolele 28 CE și 30 CE. Subliniind prerogativa de investigare de care, conform propriilor susțineri ale Republicii Portugheze, dispun organele administrative portugheze, Comisia arată că aceasta nu ar fi trebuit să se limiteze la a considera că, în urma faptului că întreprinderea reclamantă solicitase nu o omologare a produselor sale, ci numai recunoașterea unui certificat emis în Italia, această întreprindere nu urmărea, în realitate, să obțină o astfel de omologare.

93 În această privință, Republica Portugheză relevă, mai întâi, că împrejurările evocate de Curte la punctul 48 din Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, au fost menționate de Comisie numai în cuprinsul cererii introductive.

94 În continuare, acest stat membru explică faptul că rezultă din corespondența purtată între LNEC și întreprinderea reclamantă că aceasta nu a înțeles niciodată să declanșeze o procedură de omologare a tuburilor din polietilenă pe care urmărea să le

comercializeze în Portugalia, ci intenționa numai ca certificatele străine de care beneficia să fie considerate suficiente și să fie dispensată de procedura de omologare. Având în vedere că LNEC nu primise nicio cerere de omologare din partea acestei întreprinderi, nici măcar o cerere de furnizare de informații cu privire la derularea procedurii de omologare, ar fi fost excesiv să se impună ca LNEC să atenționeze întreprinderea menționată cu privire la condițiile în care certificatul eliberat de IIP sau orice alt certificat puteau fi utilizate pentru a obține un certificat de conformitate și, dacă este necesar, omologarea tuburilor în cauză. Pentru a risipi orice îndoială, LNEC ar fi informat totuși întreprinderea reclamantă, la 12 februarie 2008, în legătură cu faptul că, de ceva timp, aceasta putea să introducă produsele în cauză pe piața națională fără nicio cerință prealabilă de omologare.

95 În sfârșit, Republica Portugheză subliniază că nu fusese înregistrat niciun caz de nerespectare a Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, în materia procedurilor de omologare a sistemelor de tuburi sau a componentelor lor. Aceasta adaugă faptul că, în fața instanțelor naționale, întreprinderea reclamantă ar fi putut solicita repararea prejudiciului eventual suferit în cursul anului 2000 ca urmare a unei aplicări neconforme cu articolul 17 din RGEU, ceea ce nu s-ar fi întâmplat.

Aprecierea Curții

96 Mai întâi, trebuie să se arate că, întrucât Comisia a criticat deja în cursul procedurii precontencioase faptul că Republica Portugheză nu luase măsuri cu privire la operatorii economici afectați de reglementarea care a făcut obiectul Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, nu poate fi contestată admisibilitatea prezentului motiv.

97 Apoi, în ceea ce privește examinarea pe fond a acestui motiv, trebuie să se constate că, în speță, Comisia s-a limitat să amintească împrejurările de fapt care au determinat pronunțarea hotărârii menționate, fără să furnizeze Curții elementele necesare pentru a stabili stadiul executării hotărârii de constatare a neîndeplinirii obligațiilor în această

privință (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 iulie 2000, Comisia/Grecia, C-387/97, Rec., p. I-5047, punctul 73, și Hotărârea din 7 iulie 2009, Comisia/Grecia, C-369/07, Rep., p. I-5703, punctul 74).

98 Astfel, Comisia nu a prezentat niciun element susceptibil să înlăture afirmația Republicii Portugheze potrivit căreia, cu excepția situației întreprinderii a cărei plângere a determinat pronunțarea Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, nu a fost înregistrat niciun alt caz de întreprindere care a întâmpinat dificultăți în obținerea omologării unor produse sau pentru recunoașterea unor certificate emise de alte state membre, în ceea ce privește produse pentru construcții pentru care nu existau specificații tehnice.

99 În sfârșit, în ceea ce privește întreprinderea reclamantă de la originea cauzei în care s-a pronunțat Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, este suficient să se constate că, după cum a arătat Republica Portugheză, fără să fie contrazisă de Comisie, pe de o parte, această întreprindere nu a întreprins niciun alt demers prin care să urmărească să obțină omologarea produselor sale sau recunoașterea unor certificate emise în alte state membre și că, pe de altă parte, de la adoptarea unor standarde europene pentru produsele în cauză în respectiva Hotărâre Comisia/Portugalia, citată anterior, și de la intrarea în vigoare a Decretului nr. 1726/2006, omologarea produselor menționate nu se mai impunea în cazul în care acestea făceau obiectul acestor standarde.

100 În aceste împrejurări, trebuie să se concluzioneze că, în speță, Comisia nu a probat că, prin faptul că a omis să ia măsuri cu privire la operatorii afectați de reglementarea națională în cauză, Republica Portugheză a încălcat obligații care îi reveneau în temeiul articolelor 28 CE și 30 CE și, prin urmare, nu s-a conformat Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior.

101 Prin urmare, se impune ca al cincilea motiv să fie respins ca nefondat.

102 În consecință, este necesar să se respingă acțiunea Comisiei în măsura în care urmărește să se constate că, prin neluarea măsurilor necesare pentru a asigura executarea Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, Republica Portugheză nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 228 alineatul (1) CE.

103 Prin urmare, se impune de asemenea să se respingă acțiunea menționată în măsura în care urmărește să fie obligată Republica Portugheză la plata unei sume forfetare ca urmare a unei astfel de neîndepliniri a obligațiilor.

Cu privire la cheltuielile de judecată

104 Potrivit articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a căzut în pretenții, iar Republica Portugheză a solicitat obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară și hotărăște:

1) Respinge acțiunea.

2) Obligă Comisia Comunităților Europene la plata cheltuielilor de judecată.

Semnături